

NA WĘGIEL CZY NA OZE

Jan Popczyk

Warszawa, 12 stycznia 2018

**RZĄD OGŁASZAJĄC PROGRAM ELEKTROMOBILNOŚCI
POWINIEN OGŁOSIĆ RÓWNOCZEŚNIE KONIEC INWESTYCJI
W ENERGETYKĘ WĘGLOWĄ**

**ELEKTROWNIA OSTROŁĘKA C ?
REWITALIZACJA BLOKÓW 200 MW ?**

NIE !

PAKIET 3X20

przede wszystkim siła sprawcza, ale także program operacyjny

Technologia/mechanizm	Współczynnik/rozwiązanie
Samochód elektryczny	Mnożnik 2,5 przy zaliczaniu do celu energii elektrycznej (odnawialnej) wykorzystanej do napędu samochodu
Pompa ciepła	Zaliczenie do celu ciepła produkowanego przez pompę
Paliwa drugiej generacji	Mnożnik 2 przy zaliczaniu paliw do celu
Aukcjoning emisji CO ₂	Plan (harmonogram) redukcji emisji wolnej od opłaty, cena uprawnień do emisji (cena referencyjna Komisji Europejskiej dla potrzeb decyzji inwestycyjnych: 40 euro/tona CO ₂)

Integracja trzech rynków końcowych
(energia elektryczna, ciepło, paliwa transportowe)

Polskie cele 3x20 (w scenariuszu „business as usual”)
15% – 100 TWh, 20% – 60 mln ton, 20% – 180 TWh

UWAGA: samochód elektryczny i pompa ciepła są racjonalnymi technologiami w kontekście polityki energetyczno-klimatycznej, ale tylko wtedy, gdy ich energią napędową jest energia elektryczna ze źródeł OZE.

UNIJNY PAKIET ENERGETYCZNY 2015

(konsolidacja koncepcji przebudowy energetyki, w horyzontach 2020, 2030 i 2050)

W unijnym dokumencie *ENERGY UNION PACKAGE* wymienia się między innymi trzy kluczowe powody koniecznej przebudowy unijnej energetyki. Mianowicie, podkreśla się, że nie można przyszłości UE opierać na:

- 1. przestarzałych technologiach energetycznych (paliwa kopalne, nieefektywność energetyczna),**
- 2. przestarzałym modelu biznesowym energetyki (bardzo silny korporacjonizm, niedostateczna konkurencja),**
- 3. imporcie paliw (400 mld €/rok; w Polsce import paliw i dóbr inwestycyjnych dla energetyki należy szacować na około 76 mld PLN).**

[European Commission] ***ENERGY UNION PACKAGE. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE EUROPEAN INVESTMENT BANK. A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy. Brussels, 25.2.2015. COM(2015) 80 final.***

SYNTEZA TRAJEKTORII TRANSFORMACYJNEJ ENERGETYKI W GLOBALNEJ PERSPEKTYWIE

	2015-2016	2050	roczna stopa zmiany
Ludność			
	mld		‰ (wzrost)
OECD	1,2	1,3	2,1
Chiny	1,4	1,5	2,0
Indie	1,3	1,9	10,2
Afryka S.	0,9	1,9	20,4
Reszta świata	2,2	2,4	2,2
Cały świat	7,0	9,0	8,1
Schyłkowe rynki paliw kopalnych i tradycyjnej energetyki jądrowej			
	jednostki naturalne		% (redukcja)
Węgiel, mld ton	7+1	0,8	7
EJ, tys. TWh	3	0,3	7
Ropa, mld ton	4	0,8	5
Gaz, bln m³	2	0,4	5
Wschodzące rynki wytwórcze energii elektrycznej OZE			
Energetyka	tys. TWh		% (wzrost)
Wodna	4	5	0,5
Wiatrowa	1	30	12
PV	0,3	20	14
Biomasowa	0,3	10	10
Rynki energii użytecznej (elektrycznej), ekwiwalentny w 2016 i antycypowany w 2050 (rynkі usług energetycznych kształtujące się w nowym środowisku technologicznym w obszarze efektywności energetycznej oraz użytkowania energii elektrycznej)			
	energia użyteczna, tys. TWh		% (wzrost)
Świat	37	75	2,2

SAMOCHÓD ELEKTRYCZNY

Potencjalny wpływ na przebudowę struktury bilansu energetycznego Polski

Racjonalne założenia dla samochodu Toyota YARIS są następujące:

Emisja CO₂: 140 g/km, czyli na 100 km przebiegu: 14 kg CO₂

**Zużycie benzyny na 100 km wynosi około 6 l,
czyli około 55 kWh w paliwie pierwotnym**

**Sprawność optymalna benzynowego silnika spalinowego 0,3,
sprawność eksploatacyjna całego układu napędowego (silnika i przeniesienia
momentu napędowego) 0,15,
czyli energia użyteczna, odniesiona do przebiegu 100 km,
równa się około 8 kWh**

**Energia elektryczna zużyta przez samochód elektryczny, liczona na 100 km przebiegu,
równa się 15 kWh (sprawność optymalna silnika elektrycznego wynosi 0,9, ale
eksploatacyjną przyjęto na poziomie 0,7, sprawność akumulatora 0,8 oraz sprawność
przekształtnika 0,95). Dane pomiarowe zużycia energii elektrycznej w warunkach
eksploatacyjnych potwierdzają tę wartość !**

Wyniki wykorzystania 1 ha gruntów ornich na rynku transportu, przy zastosowaniu samochodu tradycyjnego (z silnikiem wysokoprężnym) i elektrycznego (opracowanie własne)

Wielkości	Samochód	
	tradycyjny	elektryczny
Rzepak i buraki energetyczne, odpowiednio; energia pierwotna w jednostkach naturalnych	estry 1,0 tona	biometan 8 tys. m³
Energia pierwotna	11 MWh	80 MWh
Energia końcowa	11 MWh	32 MWh_{el} +36 MWh_c
Przejechana droga [tys. km]	40	119
Energia zaliczona do zielonego celu w Pakiecie 3x20	11 MWh	32 MWh_{el} · 2,5 +36 MWh_c = 112 MWh

**SYNTEZA BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCIOWEGO,
ENERGETYCZNEGO, EKOLOGICZNEGO (1)**
porównanie zapotrzebowania na żywność i na ciepło grzewcze

Lp.	Wyszczególnienie	Zapotrzebowanie roczne
Zapotrzebowanie żywieniowe		
1.	Człowiek	(400-1600) kWh
Zapotrzebowanie na ciepło grzewcze		
2.	Dom zbudowany w latach 70. (XX w.)	(200-500) kWh/m ²
3.	Dom spełniający wymagania dyrektywy 2002/91/WE	Poniżej 120 kWh/m ²
4.	Dom energetycznie zrównoważony	30 kWh/m ²
5.	Dom pasywny	15 kWh/m ²

SYNTEZA BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCIOWEGO, ENERGETYCZNEGO, EKOLOGICZNEGO (2)

**bilans żywnościowo-energetyczny dla domu 2050
(zamieszkiwanego przez 3-osobową rodzinę)**

Dzienne zapotrzebowanie żywnościowe na osobę (energia pierwotna): 2 kWh – dieta wegetariańska, 10 kWh – dieta mięsna.

Roczne zapotrzebowanie żywnościowe na rodzinę (energia pierwotna): 2,2 MWh – dieta wegetariańska, 11 MWh – dieta mięsna.

Roczne zapotrzebowanie domu (pasywnego)/rodziny na energię elektryczną: AGD (łącznie z pompą ciepła) i samochodem elektrycznym – 12 MWh (zastępuje obecne: 4 MWh – energia elektryczna, węgiel/ciepło 35 MWh, benzyna – 11 MWh).

Roczne zasoby rolnictwa energetycznego (20% ziemi uprawnej) na rodzinę (0,3 ha) – 24 MWh (w energii pierwotnej, np. w biometanie).

Inne roczne zasoby OZE przypadające na dom (w Polsce): ogniwo fotowoltaiczne, 15 m² – 4 MWh; mikrowiatrak, 3 kW – 4 MWh.

**MAKROEKONOMICZNE ZNACZENIE
PIĘCIU STRUKTURALNIE NIEEFEKTYWNYCH SEKTORÓW GOSPODARCZYCH
synteza danych dla 2016 r.**

Lp.	Sektor	Udział w PKB (1,8 bln PLN)	Wartość ryнку, mld PLN	Komentarz
1	Rolnictwo	4%	70	w tym rolnictwo energetyczne
2	Budownictwo	6%	110	tylko budownictwo mieszkaniowe
3	Transport	10%	180	prywatny transport drogowy, bez paliw transportowych
4	Energetyka	10%	190	cała energetyka (energia elektryczna, paliwa transportowe, ciepło)
5	Gospodarka obiegu zamkniętego	1%	20	ścieki wraz z odpadami stałymi

**Trzy określenia
dla dokonującej się cywilizacyjnej przebudowy energetyki**

ZMIANA TRAJEKTORII ROZWOJU ENERGETYKI
(istotą zmiany trajektorii są innowacje przełomowe
i pretendenci-przedsiębiorcy
oraz wynalazcy/naukowcy i prosumenci)

po między:

ZMIANĄ PARADYGMATU ROZWOJOWEGO
(zmiana paradygmatu oznacza nowy język opisu energetyki,
jest to zadanie dla instytucjonalnej nauki)

i

REWOLUCJĄ ENERGETYCZNĄ
(istotą rewolucji jest utrata zdolności Imperium/władz
do zarządzania zmianami;
rewolucja oznacza środowisko kryzysowe i degradację nauki)

RYNKI GLOBALNE, tys. TWh

ENERGIA PIERWOTNA

(energia chemiczna w węglu kamiennym i brunatnym, ropie naftowej i gazie ziemnym powiększona o energię jądrową w paliwach jądrowych załadowanych do reaktorów w elektrowniach jądrowych)

2016	2050
190	380 (P)

ENERGIA KOŃCOWA

(energia elektryczna, ciepło, paliwa transportowe)
w środowisku technologicznym energetyki WEK
i „biernych” odbiorców

2016	2050
83	170 (H)

ENERGIA UŻYTECZNA

(elektryczna OZE)
w środowisku technologicznym energetyki EP-NI-WEK
(technologie: ICT, OZE, LED, PH, HP, EV, UPS)

2016	2050
37 (H)	75 (A)

**Rynki energii pierwotnej, końcowej i użytecznej w globalnej perspektywie
i w horyzoncie 2050;** (P) – prognoza, (H) – rynek hipotetyczny,
albo ekwiwalentny, (A) – antycypacja

RYNKI POLSKIE, TWh

ENERGIA PIERWOTNA

energia chemiczna w węglu kamiennym i brunatnym, ropie naftowej i gazie ziemnym powiększona o energię jądrową w paliwach jądrowych załadowanych do reaktorów w elektrowniach jądrowych (dwie elektrownie jądrowe, 2x1600 MW każda)

2016	2050
1000	1500/3000 (P)

ENERGIA KOŃCOWA

energia elektryczna, ciepło, paliwa transportowe, pozyskiwane z paliw kopalnych

2016	2050
600	1100 (H)

ENERGIA UŻYTECZNA

na mono rynku energii elektrycznej OZE

2016	2050
200 (H)	200 (A)

Rynki energii pierwotnej, końcowej i użytecznej, w TWh/rok, w polskiej perspektywie i w horyzoncie 2050; (P) – prognoza, (H) – rynek hipotetyczny, albo ekwiwalentny, (A) – antycypacja

CZTERY CAŁKOWICIE NOWE ŚRODOWISKA ROZWOJOWE, W KTÓRYCH BĘDZIE SIĘ DOKONYWAĆ TRANSFORMACJA ENERGETYKI

- 1. Technologiczne** (w miejsce technologii WEK: technologie ICT, OZE, LED, PH, HP, EV, UPS)
- 2. Ekonomiczne** (w miejsce *project finance*, taryf socjalnych i transferów cenowych za pomocą opłaty systemowo-sieciowej (w energetyce WEK): ekonomika kosztów unikniętych, kosztów krańcowych krótkookresowych i długookresowych/inwestycyjnych, partycypacja prosumencka)
- 3. Biznesowe** (w miejsce modeli korporacyjnych WEK: partycypacja prosumencka, *joint venture*, *private equity*)
- 4. Społeczne** (w miejsce akceptacji przestarzałych koncepcji rynku energii elektrycznej WEK: otwarcie społeczeństwa na nowe technologie i całkowicie nowe modele rynkowe (wielka zdolność do dyfuzji radykalnych zmian rynkowych, innowacyjności rynkowej))

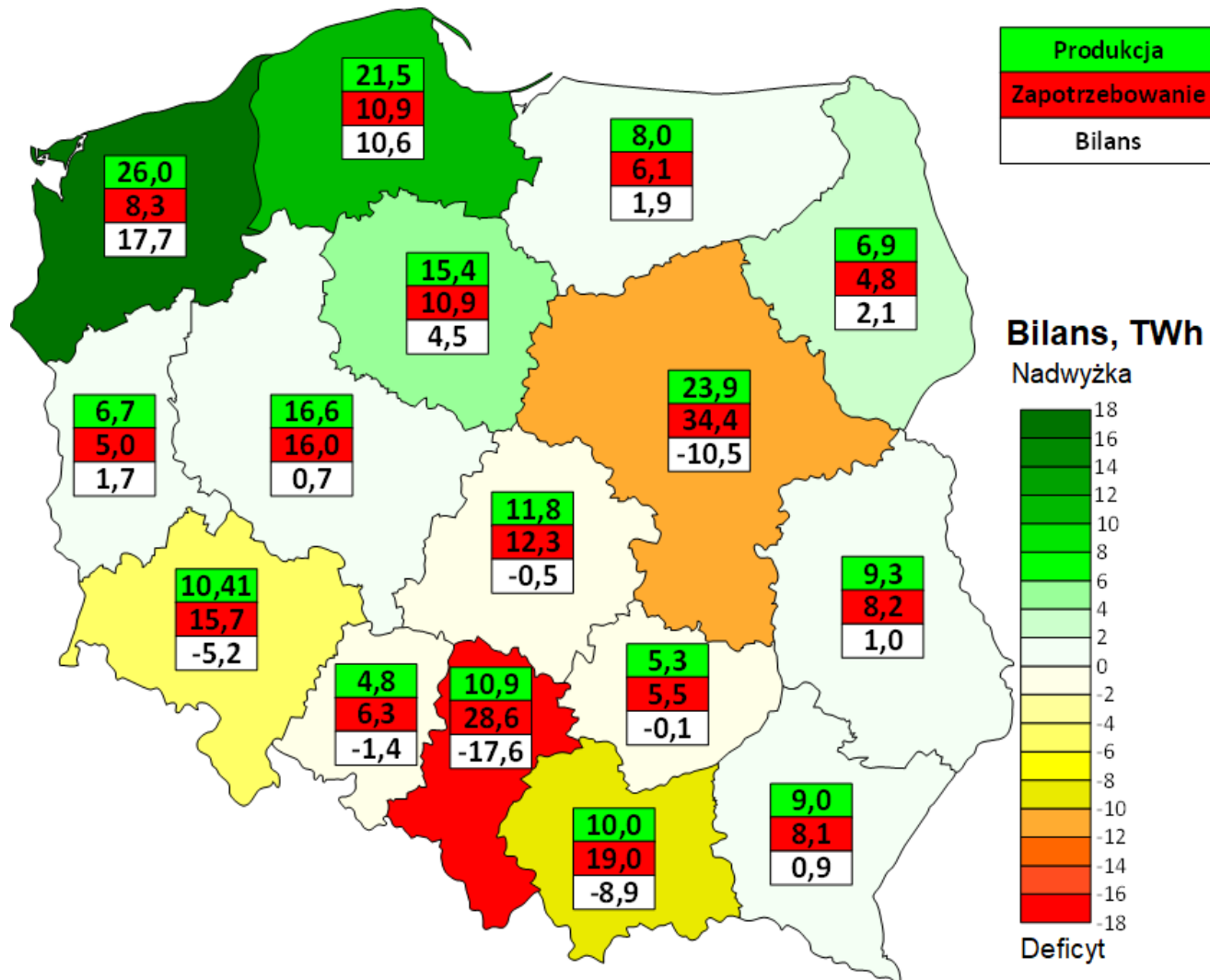
**CENY, KTÓRYCH PRZEKROCZYĆ SIĘ NIE DA,
ALBO KTÓRYCH PRZEKROCZENIE
JEST GROŻNE DLA KAŻDEGO KTO TO ZROBI !!!**

—	OK5	—	OK4	—	OK3	—	OK2	—	OK1
	↓		↓		↓		↓		↓
	160		350		450		550		650

CENY PRZECIĘTNE ROCZNE, W PLN/MWh

**wartości charakterystyczne dla metodologii stosowanej
w funkcjonującym cenotwórstwie**

ANTYCYPACJA BILANSU POPYTOWO-PODAŻOWEGO ENERGII ELEKTRYCZNEJ W POLSCE (2050)

dr inż. Krzysztof Bodzek

SZACUNKI SKUTKÓW TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ W ASPEKTCIE BILANSÓW ENERGETYCZNYCH I KOSZTÓW USŁUG ENERGETYCZNYCH

Potrzeby energetyczne	2016		Horyzont czasowy: 2020(2025) / 2030(2040) / 2050	
	Bilans	Koszty	Bilans	Koszty
Gospodarstwo domowe (dom jednorodzinny) – 2020(2025)				
Energia elektryczna	4 MWh	3 tys. PLN	~3 MWh	< 2 tys. PLN
Potrzeby ciepłownicze	35 MWh (ciepło)	7 tys. PLN	~3 MWh (energia elektryczna)	< 2 tys. PLN
Potrzeby transportowe	10 MWh (paliwo)	5 tys. PLN	~3 MWh (energia elektryczna)	< 2 tys. PLN
Razem	~50 MWh	15 tys. PLN	~10 MWh	< 6 tys. PLN
Gmina wiejska – 2030(2040)				
Energia elektryczna	10 GWh	6 mln PLN	8 GWh	< 5 mln PLN
Potrzeby ciepłownicze	90 GWh	10 mln PLN	10 GWh (energia elektryczna)	5 mln PLN
Potrzeby transportowe	30 GWh	20 mln PLN	10 GWh (energia elektryczna)	5 mln PLN
Razem	130 GWh	~35 mln PLN	~30 GWh	< 15 mln PLN
Kraj – 2050				
Energia elektryczna	125 TWh	60 mld PLN	95 TWh	60 mld PLN
Potrzeby ciepłownicze	200 TWh	30 mld PLN	30 TWh (energia elektryczna)	20 mld PLN
Potrzeby transportowe	200 TWh	100 mld PLN	50 TWh (energia elektryczna)	30 mld PLN
Razem	525 TWh	190 mld PLN	175 TWh	110 mld PLN

INNOWACJA PRZEŁOMOWA (1)

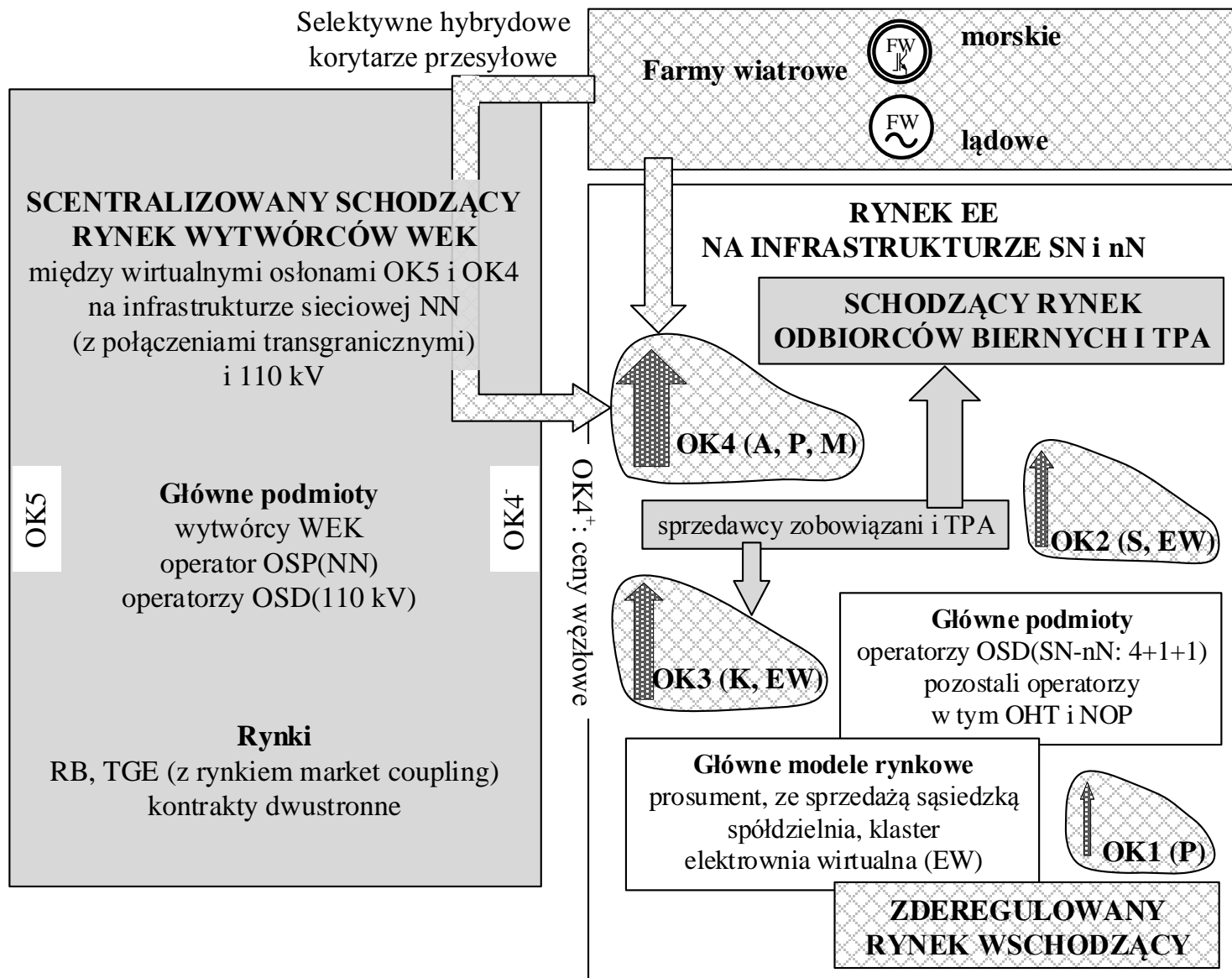
Jest to innowacja, która przerywa tok rozwoju określonej branży (sektora), w odróżnieniu od innowacji przyrostowej zapewniającej kontynuację rozwojową (technologiczną). W BŻEP i na Konwersatorium Inteligentna Energetyka nadaje się energetyce prosumenckiej status innowacji przełomowej, bo odwraca ona porządek ukształtowany na wielkich rynkach energii w całym dotychczasowym historycznym procesie ich rozwoju; to odwrócenie porządku ma podstawowe znaczenie z punktu widzenia rozróżnienia innowacji przyrostowej i przełomowej. Mianowicie, innowacja przyrostowa zapewnia ulepszenie produktu/usługi, ale nie zmienia organizacji wielkiego rynku, w szczególności nie zmienia sposobu zachowania się klienta (w elektroenergetyce – odbiorcy). Innowacja przełomowa prowadzi zaś wprost do zmiany rynku, do transformacji klienta w prosumenta; podkreśla się jednak, że innowacje przełomowe często mogą nie być, nawet w długim czasie, akceptowane przez klientów.

INNOWACJA PRZEŁOMOWA (2)

Dlatego w energetyce prosumenckiej ważne jest jak najszybsze rozpoczęcie dopasowywania rynku do nowych technologii. Na przykład, ważne jest współcześnie, aby zaniechać dopasowywania OZE (bardzo istotna potencjalnie części energetyki prosumenckiej) do „głównych” (wielkich, sektorowych) rynków energii, a zacząć dopasować rynek energetyki prosumenckiej do OZE (ogólnie trzeba działać na rzecz zmiany upodobań prosumentów; nie ma natomiast już praktycznie szans na ukształtowanie odmiennych, od dotychczas stosowanych, umiejętności korporacyjnych firm energetycznych (firm zasiedziały na rynku), wyspecjalizowanych i zależnych od swoich historycznych praktyk w zakresie stosowania tradycyjnych technologii na tradycyjne energetyczne (paliwowe) rynki.

ARCHITEKTURA RYNKU ENERGII

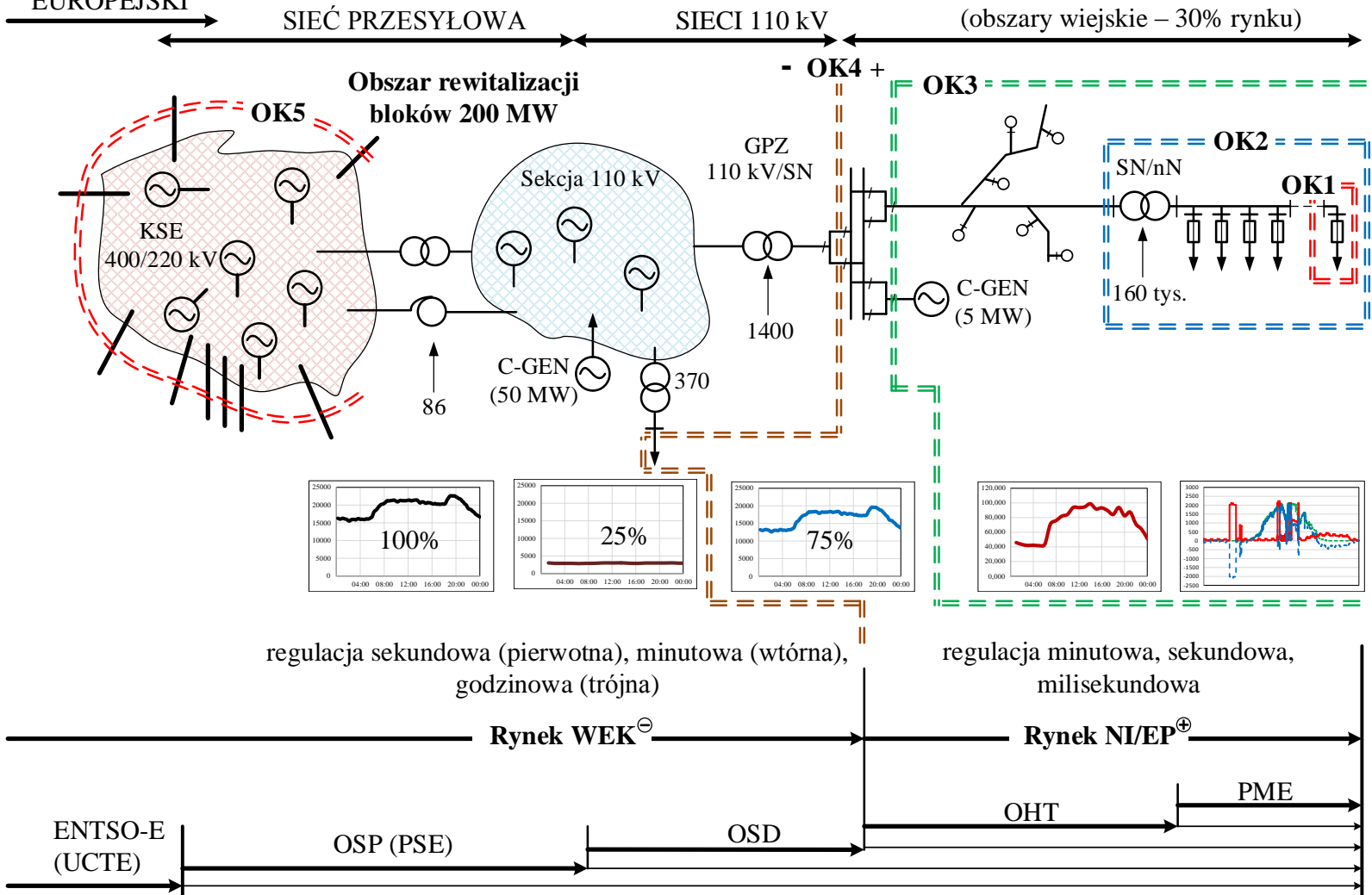
RYNEK EE W PROCESIE TRANSFORMACJI ENERGETYKI W HORYZONCIE 2050

TRANSFORMACJA POLSKIEJ ENERGETYKI – PUNKT WYJŚCIA

JEDNOLITY
RYNEK
EUROPEJSKI

KLASTRY ENERGETYCZNE
SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE
(obszary wiejskie – 30% rynku)

regulacja sekundowa (pierwotna), minutowa (wtórna),
godzinowa (trójna)

regulacja minutowa, sekundowa,
milisekundowa

Rynek WEK[⊖]

Rynek NI/EP[⊕]

ENTSO-E
(UCTE)

OSP (PSE)

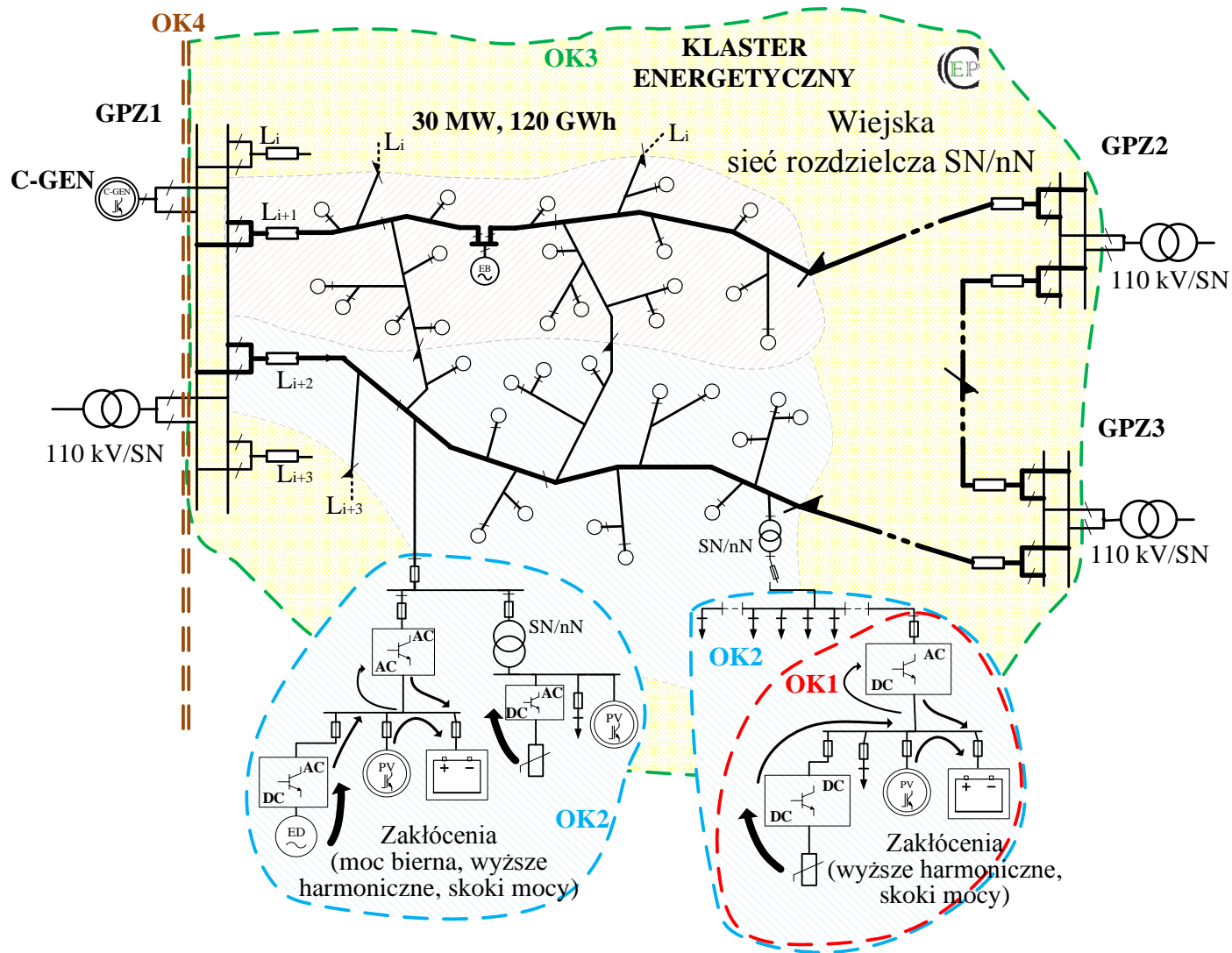
OSD

OHT

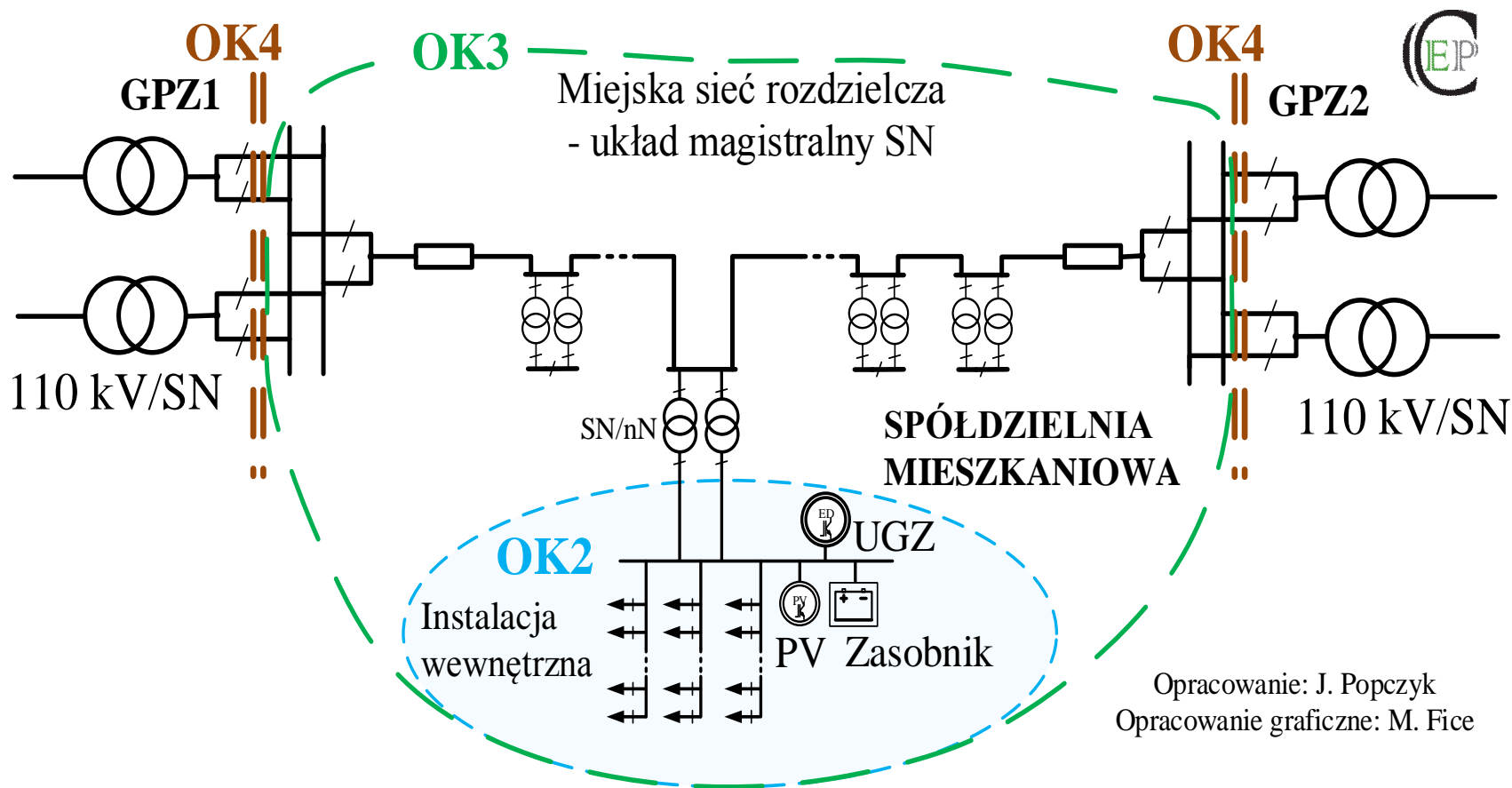
PME

Cena CK w grupie obecnych
taryf G, PLN/MWh

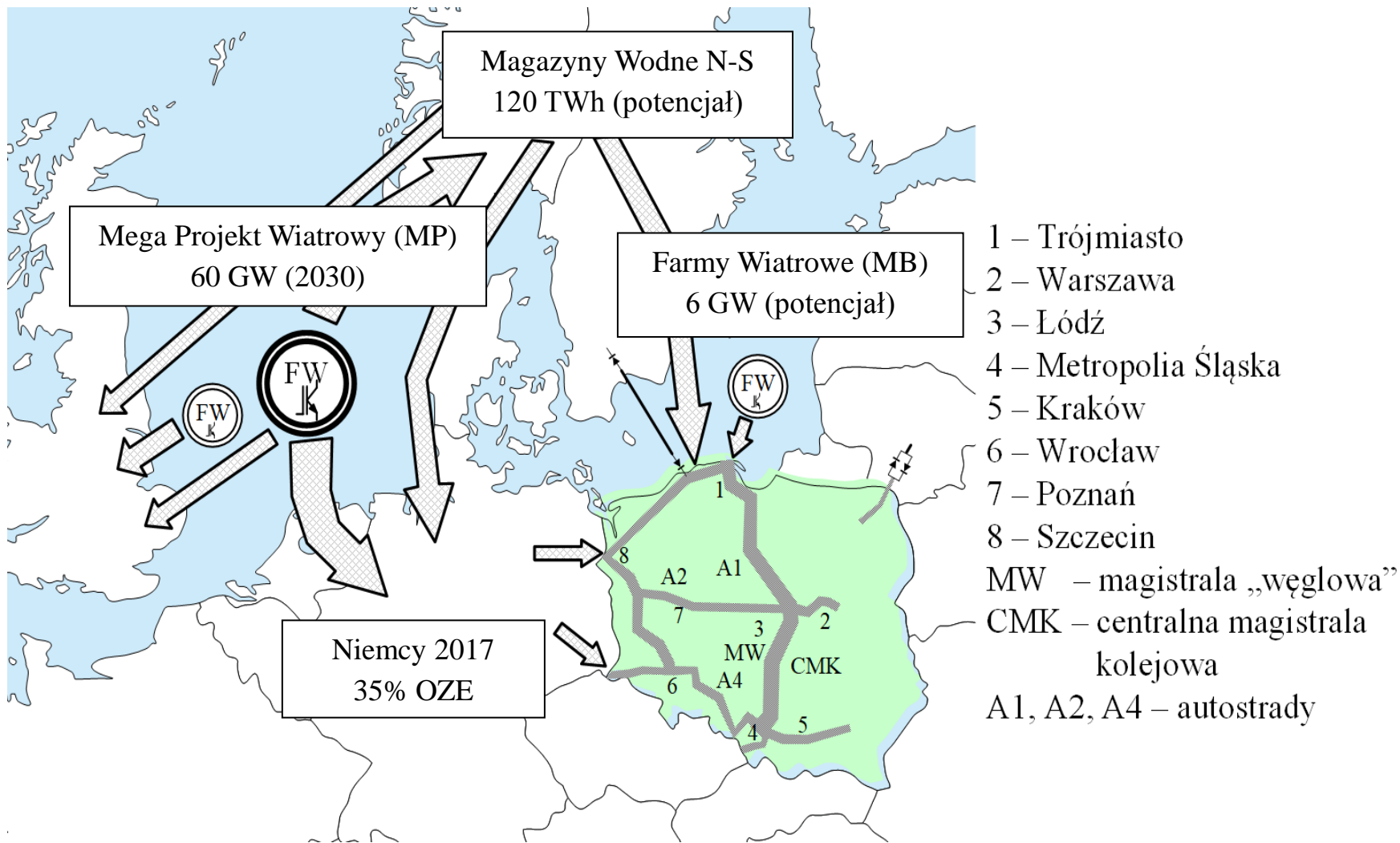
→ trajektoria WEK[⊖]: 460 + 440 + 100 = **1000**
→ trajektoria NI/EP[⊕]: 400 + 80 + 120 = **600**

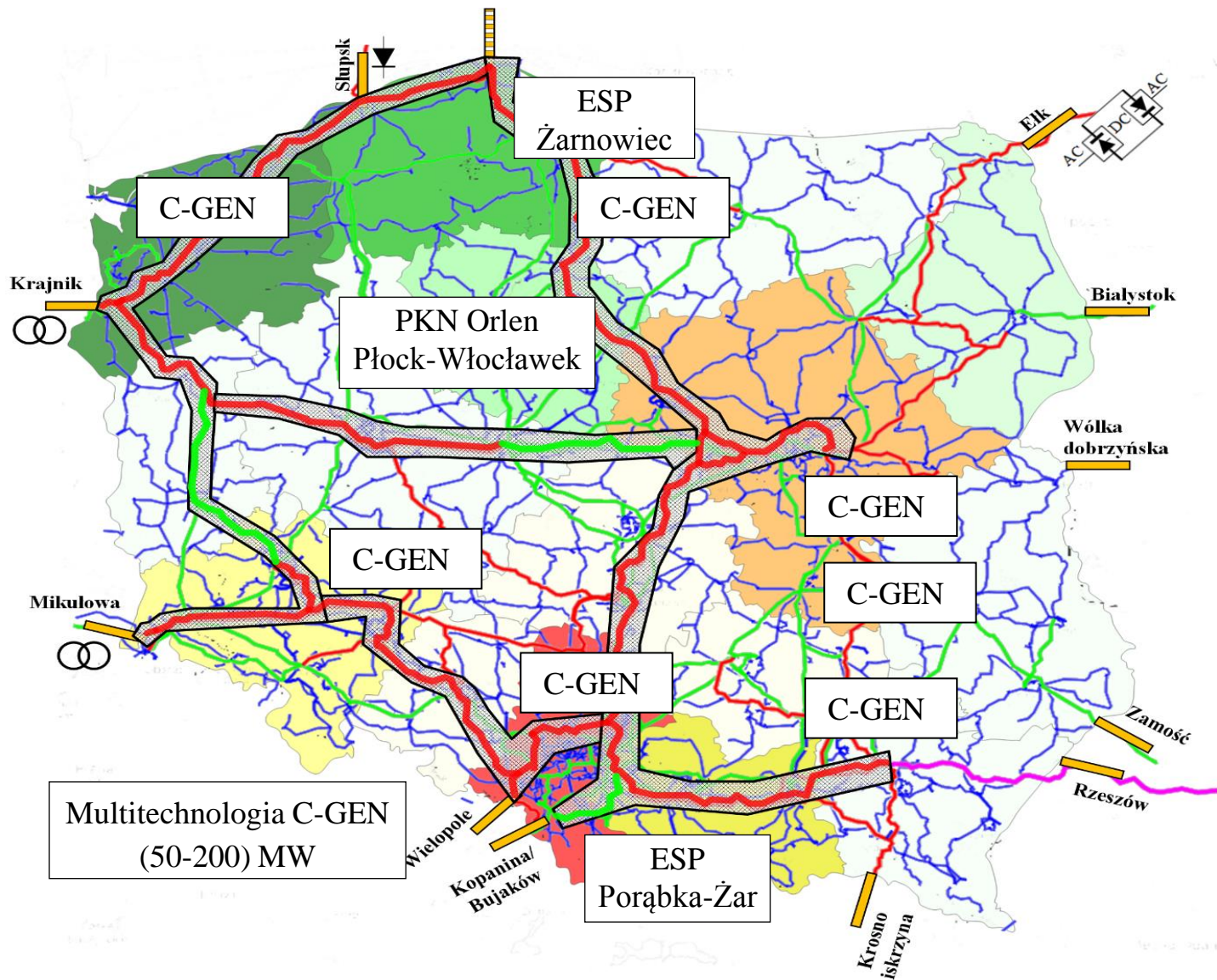
**Klaster energetyczny na obszarach wiejskich.
Integracja sieci SN z infrastrukturami energetycznymi
nowego typu w osłonach OK1 i OK2**

Miejski magistralny układ sieciowy SN

**Antycypacja transformacji KSE
i rynku schodzącego między osłonami OK5 i OK4
w kontekście północnoeuropejskiej strefy rynku energii elektrycznej**

Hybrydowe (AC-DC) dostępne korytarze przesyłowe, otwierające polskim strefom/korytarzom urbanistycznym dostęp do północnoeuropejskich zasobów wiatrowych *offshore* (Morze Północne, Bałtyk) i skandynawskich (Norwegia, Szwecja) wodnych zasobów magazynowych (z tymi zasobami może potencjalnie konkurować multitechnologia C-GEN)